

بررسی معیارها و میزان گرایش دانشجویان پسر و دختر مجرد دانشگاه های استان همدان به ازدواج و

عوامل مؤثر بر آن

سعید گودرزی^۱، علی محمد برنا^۲ و محمود صلواتی^۳

چکیده

موضوعی که در این مقاله مطرح شده عبارت است از: « بررسی معیارها و میزان گرایش دانشجویان پسر و دختر مجرد دانشگاه های استان همدان به ازدواج و عوامل مؤثر بر آن». جامعه ی آماری این تحقیق را کلیه ی دانشجویان پسر و دختر مجرد استان همدان در سال ۱۳۸۷ تشکیل می دادند. روش پژوهش در این تحقیق، پیمایشی و تکنیک جمع آوری اطلاعات هم پرسشنامه ی محقق ساخته است. روش نمونه گیری این تحقیق نیز، روش نمونه گیری تصادفی ساده است. نتایج نشان می دهند که ۰/۳ درصد پاسخگویان کم، ۲۰/۲ درصد تاحدودی، ۷۵ درصد زیاد و ۴/۵ درصد خیلی زیاد نسبت به ازدواج گرایش داشته اند. همچنین اولین اولویت دانشجویان برای انتخاب همسر به ترتیب عبارت بودند از: داشتن شغل و درآمد، تناسب سنی، صداقت، عشق، گذشت و ایثار. مهم ترین مشکل ازدواج دانشجویان مجرد برای انتخاب همسر هم به ترتیب عبارت بودند از: نبود درآمد و بیکاری، عدم صداقت طرف مقابل، عدم اعتماد کافی به جنس مخالف، مشکل مسکن، بالا بودن توقعات طرفین، بالا بودن مهریه و نداشتن شناخت از همدیگر. در ضمن نتایج نشان می دهند بین متغیرهای سن، میزان درآمد خانواده، تعداد اعضای خانواده، میزان رضایت از زندگی، طرز فکر پاسخگو درباره ی جنس مخالف، جنسیت و توان مالی با میزان گرایش به ازدواج رابطه ی معناداری وجود دارد.

کلید واژه ها: گرایش، ازدواج، دانشجویان.

^۱ sgoodarzi1355 @ yahoo.com. عضو هیأت علمی دانشگاه پیام نور مرکز تویسرکان،

^۲ . عضو هیأت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد تویسرکان.

^۳ . مدرس دانشگاه آزاد اسلامی واحد تویسرکان.

مقدمه

پایه های اساسی خانواده را، پیوند مقدس و سنت دیرینه ای تشکیل می دهد که در آن زن و مرد بر اساس یک تعهد قانونی، شرعی، اجتماعی و عاطفی، پیمان می بندند. (بنی جمالی و همکاران، ۱۳۸۳: ۱۴۴) ازدواج محیط مقدس، با صفا و به تعبیر قرآن محل سکون و آرامش است. (سوره ی روم، آیه ی ۲۱) ازدواج مقدمه ی تشکیل خانواده است، بنابراین نهاد ازدواج مقدم بر نهاد خانواده خواهد بود به عقیده ی بسیاری از جامعه شناسان، ازدواج به عنوان بخشی از نهاد خانواده تلقی می شود. چرا که خانواده با ازدواج شروع می شود و بدون وجود ازدواج، خانواده مفهوم چندان روشنی نخواهد داشت. (مهدوی، ۱۳۷۷: ۲-۱) در ازدواج زن و مرد از طریق یک نیروی رمزی ناشی شده از غرایز، آیین، شعایر و عشق، به هم جذب شده و به طور آزادانه و کامل تسلیم همدیگر می شوند تا واحدی به نام خانواده را ایجاد کنند (Landis, 1975).

از سوی دیگر انتخاب همسر همیشه در طول تاریخ مورد توجه فرهنگ های مختلف بوده است و هر جامعه ای بر اساس شرایط و مقتضیات خود قواعد و مقرراتی را برای کنترل و نظارت بر آن ایجاد کرده است. انتخاب همسر در زمان های مختلف و در جوامع گوناگون به صورت های مختلف بوده است. اما، هیچ گاه از تأثیر جامعه و شرایط اجتماعی برکنار نبوده است و همواره عوامل اجتماعی، میزان ازدواج، نوع ازدواج و معیارهای انتخاب همسر را تحت تأثیر قرار داده اند. در بسیاری از تحقیقات انجام گرفته در مورد ازدواج، نتایج نشان می دهند که نظام سنتی انتخاب همسر، هم در کشورهای غربی توسعه یافته (باس، ۱۹۸۹؛ باس، شکلفورد، کرکپاتریک و لارسن، ۲۰۰۱؛ آمتو و بوت، ۱۹۹۵؛ کلارکبرگ، استولزنبیگ و ویت، ۱۹۹۵ و مارتین، اسپیکتر،

مارتین و مارتین، ۲۰۰۳)، هم در جوامع غیر غربی توسعه یافته، مثل ژاپن و چین و هم در کشورهای در حال توسعه، مانند مالزی (مالهوترا و تسیو، ۱۹۹۶) دچار دگرگونی اساسی شده است. ایندگرگونی‌ها شامل بالا رفتن سن ازدواج، تغییر نقش زن، رواج روابط جنسی قبل از ازدواج، لزوم عشق برای ازدواج و ... می‌باشند. کشور ایران هم (البته نه به شدت کشورهای دیگر) از این امر مجزا نیست. در جامعه‌ی ما نیز «مسأله‌ی اجتماعی ازدواج» شرایط مشکل‌زایی ایجاد کرده و رنج و محنتی برای بخش قابل توجهی از مردم یعنی جوانان، به عنوان بزرگ‌ترین و مهم‌ترین گروه اجتماعی و جمعیتی جامعه‌ی ما، و خانواده‌های آن‌ها ایجاد کرده است. این وضعیت موجب تضعیف بنیان خانواده شده و پیامدهای اجتماعی مختلف در ابعاد منفی در پی داشته است (صادقی، ۱۳۸۳: ۸۴-۸۳). بنابراین مقاله‌ی حاضر درصدد بررسی معیارها و میزان گرایش دانشجویان مجرد استان همدان به ازدواج و شناخت مشکلات و مسایل دانشجویان در امر ازدواج است. این تحقیق به دنبال این است که چه عواملی با گرایش دانشجویان به ازدواج مرتبط هستند؟ معیارهای دانشجویان برای ازدواج چیست؟ دانشجویان برای ازدواج با چه مشکلاتی روبرو هستند؟ و مهم‌تر از همه این که چه راه‌هایی برای این مشکلات می‌توان ارائه نمود؟

چارچوب نظری

خانواده اولین و مهم‌ترین نهاد اجتماعی است؛ که در طول تاریخ و در هر جامعه شکل، ساخت، کارکرد یا کنش معین داشته است. خانواده گروهی از افراد است که با ارتباطات خویشاوندی پیوند یافته‌اند و اعضای بزرگسال آن مسئولیت مراقبت از کودکان را بر عهده دارند

(خرمی دوست و صفی یاری، ۱۳۸۸: ۱۵). کارلسون^۱ ازدواج را چنین تعریف می کند: ازدواج فرآیندی می باشد از کنش متقابل بین یک مرد و یک زن که با تحقق بخشیدن به برخی شرایط قانونی و بر پا داشتن مراسمی برای برگزاری زناشویی انجام می گیرد. همچنین کلود لوی استروس^۲، ازدواج را برخوردی دراماتیک بین فرهنگ و طبیعت، یا میان قواعد اجتماعی و کشش جنسی می داند (نجاتی، ۱۳۷۹: ۲۳).

از تئوری هایی که می توان در تحلیل موانع ساختاری گرایش به ازدواج استفاده نمود نظریه ی نظام اجتماعی پارسونز است. مشکلات ازدواج را می توان با توجه به اختلال یا عدم تعادل بین دو خرده نظام اقتصادی و فرهنگی مورد بررسی قرار داد. پارسونز در مورد فرایند هسته ای شدن خانواده به بیان اهمیت شغل پرداخته و بر اساس متغیرهای الگویی خویش آن را ناشی از ماهیت نظام تقسیم کار در جوامع صنعتی جدید می داند. به نظر وی یکی از آثار پیچیدگی نظام این است که از شغل یک رکن اصلی پایگاه اجتماعی می سازد. از طرف دیگر پایگاه شغلی یک فرد عموماً حاصل یک فرایند طولانی سرمایه گذاری و آموزش می باشد (مجدالدین، ۱۳۸۶: ۱۱۱). به این ترتیب، شغل در سن ازدواج مؤثر است. جوانان غالباً زمانی ازدواج می کنند که یقین داشته باشند طبق آداب و رسوم طبقه ی اجتماعی خود از عهده ی تأمین معاش خانواده بر می آیند و چون افراد نمی توانند در سنین معینی درآمد کافی داشته باشند، نوع شغل اهمیت پیدا می کند. در نتیجه سن ازدواج برای طبقات مرفه، بالاتر و برای طبقات پایین تر، کمتر است. شاید بتوان گفت هر قدر سطح زندگی پایین تر باشد، ازدواج زودرس تر خواهد

^۱. G. karlsson

^۲. C. Leui- strauss

بود (جمشید، ۱۳۴۸: ۲۲۱). بنابراین ازدواج و تشکیل خانواده حاصل تعامل تمامی خرده نظام های جامعه با یکدیگر است و برای ازدواج، شغل، درآمد و مسکن ضروری است. همچنین آموزش و کسب تخصص نیز مقدمه ی لازم آن است. یکی دیگر از تئوری هایی که در زمینه ی تحقیق حاضر دارای کاربرد است تئوری آنومی دورکیم است. به اعتقاد ریمون آرون آنومی زمانی ایجاد می شود که معیارهای روشنی برای راهنمایی رفتار در حوزه ی معینی از زندگی اجتماعی (گرایش به ازدواج) وجود ندارد (آرون، ۱۳۶۴: ۳۶۵). طبق این تئوری و با توجه به شرایط کنونی جامعه می توان استنباط نمود که در شرایط حاضر جوانان تعریف روشنی از ملاک ها و معیارهای انتخاب همسر ندارند. گاه معیارهای آن ها جهت انتخاب همسر، با یکدیگر همخوانی نداشته و حتی متضاد است. جوان قادر به رتبه بندی ملاک ها و اهم فی الاهم کردن آن ها نمی باشند و انتظار دارند یک فرد تمام ملاک های مطرح در جامعه را داشته باشد.

پیشینه ی تحقیق

یافته های تحقیق صادقی (۱۳۸۳) نشان می دهد که بیش از سه پنجم (۶۴ درصد) جوانان معتقد بوده اند که موقعیت مناسب برای ازدواج پسران، بعد از اشتغال به کار فراهم می گردد. در مرتبه ی بعدی، ۲۲ درصد دارا بودن شرایط مالی مناسب را به عنوان موقعیت ایده آل برای ازدواج پسران ذکر کرده اند. بنابراین ۸۶ درصد جوانان نمونه معتقد بوده اند که موقعیت ایده آل برای ازدواج جوانان پسر، بعد از اشتغال به کار و دارا بودن شرایط مالی مناسب فراهم می شود.

همچنین نتایج نشان می دهد جنسیت، سطح تحصیلات، محل سکونت، وضع فعالیت و گروه قومی از عوامل مؤثر بر نگرش افراد در خصوص موقعیت ایده آل برای ازدواج پسران بوده است.

در خصوص موقعیت ایده آل برای ازدواج دختران، اکثر جوانان (۳۵ درصد) نمونه‌ی مورد بررسی، ازدواج بعد از تحصیلات متوسطه را موقعیت ایده آل برای ازدواج دانسته‌اند و در مرتبه‌ی بعدی، ۲۰/۵ درصد ازدواج بعد از تحصیلات عالی را موقعیت مناسب برای ازدواج دختران اعلام نموده‌اند. بنابراین، درصد قابل توجهی، ادامه‌ی تحصیل دانشگاهی را بر ازدواج زودرس ترجیح می‌دهند. در ضمن یافته‌ها بیانگر این هستند که سطح تحصیلات، محل سکونت، وضعیت فعالیت و گروه قومی از عوامل مؤثر بر نگرش افراد در خصوص موقعیت ایده آل برای ازدواج دختران بوده است. همچنین نتایج این تحقیق نشان می‌دهد بیکاری و نداشتن شغل دایم (۳۴/۴ درصد)، پیدا نکردن فرد مناسب (۱۷/۴ درصد)، مشکل تهیه‌ی مسکن (۱۵/۴ درصد)، سنگین بودن مهریه (۱۲/۱ درصد)، دخالت و سخت‌گیری والدین (۸/۵ درصد)، مشکل تهیه‌ی جهیزیه (۶/۴ درصد)، ادامه‌ی تحصیلات (۳/۲ درصد)، بیکاری دختر (۱ درصد)، سایر موارد (۱ درصد) به ترتیب مهم‌ترین مسایل و مشکلات ازدواج جوانان مجرد پسر بوده است. دختران مجرد نیز بیکاری و نداشتن شغل دایم پسران (۳۰/۳ درصد)، پیدا نکردن فرد مناسب (۱۶/۵ درصد)، عدم انتخاب همسر از سوی دختران (۱۲/۸ درصد)، مشکل تهیه‌ی جهیزیه (۱۱/۳ درصد)، مشکل تهیه‌ی مسکن (۱۰ درصد)، دخالت و سخت‌گیری والدین (۹/۶ درصد)، سنگین بودن مهریه (۳/۹ درصد)، ادامه‌ی تحصیل (۲/۴ درصد) و بیکاری دختر (۱/۷ درصد) را به عنوان مهم‌ترین مسایل و مشکلات خود در ازدواج ذکر کرده‌اند.

در تحقیق مهدوی (۱۳۷۷) مهم‌ترین مشکل ازدواج پاسخگویان به چهار دسته‌ی تقسیم می‌شوند:

الف) مشکلات شخصی؛ مانند مشکل اشتغال، فقدان امکان تأمین مخارج زندگی و ...

ب) مشکلات مربوط به شرایط همسر؛ مانند خودداری خانواده ی داماد از قبول مهریه ی سنگین تعیین شده از سوی خانواده ی عروس، مخالفت پسران با اشتغال بعد از ازدواج دختران و ...

پ) مشکلات اجتماعی- فرهنگی مربوط به فرد؛ مانند لزوم توافق اخلاقی بین زوجین قبل از تشکیل خانواده، تمایل به برخورداری از مسکن مستقل و ...

ت) مشکلات اجتماعی- فرهنگی مربوط به همسر؛ مانند حساس بودن دختر نسبت به پایین تر بودن میزان تحصیلات داماد، قرار دادن شرط زندگی با خانواده ی همسر و ...

رضائیان لنگرودی در تحقیق خود (۱۳۸۴) گزارش می دهد مهم ترین معیارهای ازدواج از دیدگاه والدین دانشجویان عبارت بوده اند از:

الف) ایمان و دینداری؛ ب) نداشتن ارتباط جنسی قبل از ازدواج؛ پ) عدم اعتیاد

ت) توافق اخلاقی؛ ث) اخلاق نیکو؛ ج) سلامت روانی؛

چ) عفت و نجابت؛ ح) وفاداری طرفین؛ خ) گذشت و ایثار؛

د) درک و فهم؛ ذ) اصالت خانوادگی؛ ر) صداقت.

در مطالعه ای که در دانشگاه علوم پزشکی ایران (۱۳۷۴) انجام گرفته، اساسی ترین معضل در امر ازدواج بین دانشجویان، مشکلات اقتصادی بوده است و مهم ترین علت کاهش ازدواج در دوران دانشجویی در مطالعه ی دانشگاه علوم پزشکی بیرجند علل اقتصادی، عدم اطمینان به آینده ی شغلی و عدم شناخت کامل همسر ذکر شده است. (میری، و همکاران، ۱۳۷۴: ۱۴۶-۱۴۴). در مطالعه ای که تحت عنوان « بررسی عوامل مؤثر بر میزان رضایت از زندگی و عوامل مؤثر در انتخاب همسر در دانشجویان دختر متأهل دانشگاه های علوم پزشکی و شهید باهنر کرمان» در سال ۱۳۷۴ صورت گرفته، نشان داده است که بین هم سطح بودن از لحاظ طبقه ی

اجتماعی و داشتن اشتراک عقاید با رضایت از زندگی ارتباط معنادار زیادی وجود دارد. (حافظی و درتاج، ۱۳۷۴).

محمد علی حرازی و همکارانش (۱۳۸۰) در بررسی دیدگاه‌های دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد پیرامون عوامل مؤثر بر ازدواج به این نتیجه رسیده‌اند که عوامل معنوی و اخلاقی نقش موثری در زندگی زناشویی دارد. در این تحقیق اکثر متأهلین انگیزه‌ی ازدواج خود را آسایش و تکامل روحی و پاسخ به ارضای غرایز فطری ذکر کرده‌اند. مجردین نیز اساسی‌ترین مشکل ازدواج را عدم یافتن فرد مناسب با توجه به معیارهای خود دانسته و همچنین اکثریت آنها علت عدم ازدواج را نگرانی از افت تحصیلی ذکر کرده‌اند. در مجموع صفات اصلی همسر ایده‌ال برای دانشجویان به ترتیب عبارت بوده‌اند از:

الف) با ایمان بودن؛ ب) خوش اخلاق بودن؛ پ) مسئولیت‌پذیری؛
ت) وفاداری؛ ث) وجاهت و زیبایی.

مولینز^۱، پروت^۲، براکت و هریسون^۳ نیز در سال ۲۰۰۱ در تحقیقات خود به بررسی رابطه‌ی بین ازدواج و دین پرداختند. نتایج تحقیق آنها نشان داده بین این دو متغیر رابطه‌ی معناداری وجود دارد.

¹. Mullins

². proett

³. Harissom & Breckett

روش

روش تحقیق در این پژوهش، پیمایشی^۱ و جامعه‌ی آماری^۲ آن هم کلیه‌ی دانشجویان مجرد دختر و پسر استان همدان در سال ۱۳۸۷ بوده است. همچنین از پرسشنامه‌ی محقق ساخته برای جمع‌آوری اطلاعات استفاده شده است. در این تحقیق به دلیل این که تعداد جامعه آماری مشخص و محدود بود، از روش نمونه‌گیری تصادفی ساده برای انتخاب نمونه‌ها استفاده شد. حجم نمونه‌ی تحقیق نیز ۴۰۰ نفر تعیین گردید.

چگونگی تأمین اعتبار^۳ و قابلیت اعتماد^۴

الف) اعتبار: برای تأمین اعتبار درونی پرسشنامه سعی شد از طریق مراجعه به داوران، اعتبار درونی متغیر وابسته (گرایش به ازدواج) تأمین گردد. برای تعیین اعتبار بیرونی هم سعی شد تناسب بین حجم نمونه و حجم جامعه برقرار باشد.

قابلیت اعتماد^۵: برای بالا بردن قابلیت اعتماد سؤالات پرسشنامه در این تحقیق اقدامات زیر صورت گرفت:

(۱) سعی شد پس از بررسی دوباره‌ی پرسشنامه، سؤالات به صورتی واضح و روشن مطرح گردند تا هیچ گونه ابهامی نداشته باشند.

(۲) سعی شد که در زمان کدگذاری سؤالات، به یک سوال واحد کدهای متفاوتی داده نشود.

(۳) سعی شد به جای شاخص‌های یک گویه‌ای از شاخص‌های چند گویه‌ای استفاده شود.

¹. Survey

². population

³ Validity

⁴. Reliability

⁵. Reliability

برای محاسبه ی میزان قابلیت اعتماد سؤالات از روش آلفای کرونباخ^۱ استفاده شد، که مقدار آن برابر با ۰/۹۱ شد.

فرضیات تحقیق

- (۱) بین سن پاسخگو و گرایش او به ازدواج رابطه ی معنادار وجود دارد.
- (۲) بین میزان درآمد خانواده ی پاسخگو و گرایش پاسخگو به ازدواج رابطه ی معنادار وجود دارد.
- (۳) بین نوع شغل والدین پاسخگو و گرایش پاسخگو به ازدواج تفاوت معنادار وجود دارد.
- (۴) بین تحصیلات والدین پاسخگو و گرایش پاسخگو به ازدواج رابطه ی معنادار وجود دارد.
- (۵) بین سن والدین پاسخگو و گرایش پاسخگو به ازدواج رابطه ی معنادار وجود دارد.
- (۶) بین تعداد اعضای خانواده ی پاسخگو و گرایش پاسخگو به ازدواج رابطه ی معنادار وجود دارد.
- (۷) بین میزان رضایت پاسخگو از زندگی و گرایش او به ازدواج رابطه ی معنادار وجود دارد.
- (۸) بین طرز فکر پاسخگو درباره ی جنس مخالف و گرایش او به ازدواج رابطه ی معنادار وجود دارد.
- (۹) بین جنسیت پاسخگو و گرایش او به ازدواج تفاوت معنادار وجود دارد.
- (۱۰) بین میزان درآمد پاسخگو و گرایش او به ازدواج رابطه ی معنادار وجود دارد.

تعریف متغیرها

^۱. *cronbach's Alpha method*

سن^۱: تعداد سال ها و ماه ها و احياناً روزهایی است که از عمر یک فرد می گذرد (تقوی، ۱۳۷۴: ۵۱).

خانواده: مجموعه افرادی که رابطه ی خویشاوندی با هم داشته، هم سفره یا هم خرج باشند و در زیر یک سقف و یا واحد مسکونی سکونت داشته باشند، تشکیل یک خانواده را می دهند (شیرانی بیدآبادی، ۱۳۷۹: ۲۰).

درآمد خانواده: منظور از درآمد خانواده، کلیه ی پول ها و دارایی هایی است که در برابر کار، سرمایه و منابع دیگر در زمان مراجعه ی پرسشگر به رئیس خانواده یا اعضای دیگر به شکل ماهانه و به طور متوسط تعلق می گیرد.

شغل: شغل ایفای نقشی اجتماعی و اقتصادی در مقابل درآمد است.

تعداد اعضای خانواده ی پاسخگو: منظور تعداد کلیه ی کسانی است که با همدیگر رابطه ی خویشاوندی داشته، در یک خانه زندگی می کنند و دخل و خرجشان یکی است.

رضایت از زندگی: همان ارزیابی مثبت یا منفی دانشجویان از زندگی خود بر اساس آرزوها، خواسته ها و تمایلات فردی، اجتماعی با توجه به دستاوردهای واقعی و عینی که از زندگی خود دریافت نموده، می باشد.

جنسیت: تفاوت های بیولوژیک و آناتومیک که زنان را از مردان متمایز می سازد (گیدنز، ۱۳۷۶: ۸۱۴).

¹. age

گرایش: گرایش معادل لفظ Attitude است. Attitude خود از لغت Aptus در زبان لاتین (به معنای تطبیق) مشتق شده است و یک آمادگی ذهنی را برای یک عمل خاص می‌رساند. (رفیع پور، ۱۳۷۲: ۵) گرایش یعنی ترکیب شناخت‌ها، احساس‌ها و آمادگی برای عمل نسبت به یک چیز معین (کرچ و کراچفیلد، ۱۳۷۴: ۹۷).

یافته‌ها

- (۱) ۵۴/۵ درصد پاسخگویان مرد و ۴۵/۵ درصد زن بوده‌اند.
- (۲) از لحاظ سن ۳۸/۷ درصد پاسخگویان بین ۱۹ تا ۲۰ سال سن داشته‌اند. در حالی که ۴۷ درصد بین ۲۱ تا ۲۳ سال، ۱۲/۵ درصد بین ۲۴ تا ۲۶ سال، ۰/۵ درصد بین ۲۷ تا ۲۹ سال و تنها ۱/۳ درصد پاسخگویان بین ۳۰ تا ۳۵ سال سن داشته‌اند. میانگین سن پاسخگویان نیز تقریباً ۲۱ سال بوده است.
- (۳) یافته‌ها نشان می‌دهند که ۲۹/۲۵ درصد خانواده‌ی پاسخگویان سه‌الی‌چهار نفر، ۴۳/۵ درصد پنج‌الی‌شش نفر، ۱۶ درصد هفت‌الی‌هشت نفر و ۱۱/۲۵ درصد نه‌الی‌ده نفر عضو داشته‌اند.
- (۴) سن ۱۰/۲۵ درصد پدر پاسخگویان ۳۰الی‌۴۰ سال، ۵۲ درصد ۴۱الی‌۵۰ سال، ۲۹/۲۵ درصد ۵۱الی‌۶۰ سال، ۸ درصد ۶۱الی‌۷۰ سال و ۰/۵ درصد ۷۱الی‌۸۰ سال بوده است. میانگین سن پدر پاسخگویان هم حدود ۵۰ سال بوده است. همچنین سن ۳۲/۷۵ درصد مادر پاسخگویان ۳۰الی‌۴۰ سال، ۴۹/۵ درصد ۴۱الی‌۵۰ سال، ۱۷ درصد ۵۱الی‌۶۰ سال و ۰/۷۵ درصد ۶۱الی‌۷۰ سال بوده است. میانگین سن مادر پاسخگویان هم حدود ۴۵ سال بوده است.

۵) سطح تحصیلات پدر ۳۶/۷۵ درصد (بیشترین تعداد) پاسخگویان متوسطه بوده است. همچنین سطح تحصیلات پدر ۲۰/۷۵ درصد ابتدایی، ۱۵ درصد راهنمایی و ۲۴/۵۰ درصد دانشگاهی بوده است. در ضمن ۳ درصد پدر پاسخگویان هم بی سواد بوده اند. همچنین سطح تحصیلات مادر ۳۲/۷۵ درصد (بیشترین تعداد) پاسخگویان ابتدایی بوده است. در حالی که سطح تحصیلات مادر ۲۱/۲۵ درصد راهنمایی، ۲۹/۲۵ درصد متوسطه و ۱۳/۲۵ درصد دانشگاهی بوده است. در ضمن ۳/۵ درصد مادر پاسخگویان هم بی سواد بوده اند.

۶) از نظر میزان درآمد، ۲۲/۵ درصد از کل پاسخگویان درآمد خانواده ی شان کمتر از ۲۰۰ هزار تومان در ماه بوده است. ۱۴/۲۵ درصد بین ۲۰۱ تا ۳۰۰ هزار تومان، ۱۹/۲۵ درصد بین ۳۰۱ تا ۴۰۰ هزار تومان، ۱۴/۷۵ درصد بین ۴۰۱ تا ۵۰۰ هزار تومان، ۱۳ درصد بین ۵۰۱ تا ۶۰۰ هزار تومان، ۶/۵ درصد بین ۶۰۱ تا ۷۰۰ هزار تومان و ۹/۷۵ درصد بیشتر از ۷۰۰ هزار تومان در ماه درآمد داشته اند. میانگین درآمد خانواده ی پاسخگویان هم ۴۴۶/۴۰۰ هزار تومان در ماه بوده است.

از نظر میزان درآمد خود پاسخگویان، نتایج نشان می دهند ۷۲/۵ درصد از کل پاسخگویان بدون درآمد بوده اند. در حالی که ۵ درصد کمتر از ۱۰۰ هزار تومان، ۶ درصد بین ۱۰۰ تا ۲۰۰ هزار تومان، ۱۰/۷۵ درصد بین ۲۰۱ تا ۳۰۰ هزار تومان، ۳/۷۵ درصد بین ۳۰۱ تا ۴۰۰ هزار تومان، ۱ درصد بین ۴۰۱ تا ۵۰۰ هزار تومان، ۰/۲۵ درصد بین ۵۰۱ تا ۶۰۰ هزار تومان و ۰/۷۵ درصد بیشتر از ۶۰۰ هزار تومان در ماه درآمد داشته اند. میانگین درآمد پاسخگویان هم ۶۳/۳۱۶ هزار تومان در ماه بوده است.

۷) نتایج نشان می‌دهند که ۲۰/۲ درصد پاسخگویان تاحدودی به ازدواج گرایش داشته‌اند. در حالی که ۰/۳ درصد پاسخگویان گرایش کم، ۷۵ درصد گرایش زیاد و ۴/۵ درصد گرایش خیلی زیاد به ازدواج داشته‌اند.

۸) بر طبق یافته‌ها می‌توان گفت که ۳۱ درصد پاسخگویان تاحدودی از زندگی خود رضایت داشته‌اند. این در حالی است که ۱ درصد پاسخگویان خیلی کم، ۶ درصد کم، ۴۴/۵ درصد زیاد و ۱۷/۵ درصد خیلی زیاد از زندگی خود رضایت داشته‌اند.

۹) نتایج نشان می‌دهند ۴۸ درصد پاسخگویان در مورد جنس مخالف خود مردد بوده‌اند. این در حالی است که ۰/۷۵ درصد نظر خیلی منفی، ۱۶/۵ درصد نظر منفی، ۲۷/۷۵ درصد نظر مثبت و ۷ درصد نظر خیلی مثبت در مورد جنس مخالف خود داشته‌اند.

۱۰) نتایج نشان می‌دهد اولین اولویت دانشجویان برای انتخاب همسر به ترتیب عبارت بودند از:

الف) داشتن شغل و درآمد (۱۸/۸ درصد)؛ ب) تناسب سنی (۱۸/۸ درصد)؛

پ) صداقت (۱۵/۳ درصد)؛ ت) عشق (۶/۵ درصد)؛ ث) گذشت و ایثار (۶/۳ درصد).

همچنین دومین اولویت دانشجویان برای انتخاب همسر به ترتیب عبارت بودند از:

الف) وفاداری (۱۸/۵ درصد)؛ ب) صداقت (۱۷/۸ درصد)؛ پ) درک و فهم بالا (۱۰/۸ درصد)؛

ت) عشق (۹/۳ درصد)؛ ث) سلامت روانی (۶/۵ درصد).

۱۱) نتایج نشان می‌دهد مهم‌ترین مشکل ازدواج دختران و پسران مجرد برای انتخاب همسر

از دید آنها به ترتیب عبارت بوده‌اند از:

الف) نبود درآمد و بیکاری (۴۱ درصد)؛ ب) عدم صداقت طرف مقابل (۹/۳ درصد)؛

پ) عدم اعتماد کافی به جنس مخالف (۷/۸ درصد)؛ ت) مشکل مسکن (۷/۵ درصد)؛

ث) بالا بودن توقعات طرفین (۵/۸ درصد)؛

ج) بالا بودن مهریه (۵ درصد) و نداشتن شناخت از همدیگر (۵ درصد).

(۱۲) همچنین نتایج نشان می‌دهند بین متغیرهای مستقل سن، میزان درآمد خانواده ی پاسخگو، تعداد اعضای خانواده ی پاسخگو، میزان رضایت پاسخگو از زندگی، طرز فکر پاسخگو درباره ی جنس مخالف، جنسیت پاسخگو، میزان درآمد پاسخگو و متغیر وابسته ی گرایش به ازدواج رابطه ی معنادار وجود دارد. ولی بین متغیرهای مستقل شغل والدین، تحصیلات والدین، سن والدین و متغیر وابسته ی گرایش به ازدواج رابطه ی معنادار وجود ندارد.

پیشنهادهات

(۱) برای حل مشکلات ازدواج جوانان تا به حال متولی خاصی وجود نداشته و اگر اقدامی نیز در جهت رفع مشکلات صورت گرفته، بسیار اندک و مقطعی بوده است. به همین منظور و جهت تمرکز در اقدامات، پیشنهاد می‌شود شورایی متشکل از سازمان ملی جوانان، سازمان مدیریت و برنامه ریزی، کمیته ی مسکن، کمیته ی ساماندهی ازدواج و..... تشکیل شود، تا ازدواج جوانان مناسب تر، بهتر و روان تر انجام شود و هزینه های آن کاهش یابد.

(۲) عمده ترین مانع ازدواج جوانان در این تحقیق، مشکلات اقتصادی بوده است. بنابراین، اتخاذ سیاست هایی برای رفع و حل این نوع مشکل، اولین و مهم ترین گام به شمار می‌آید.

(۳) پیشنهاد می‌شود « صندوق اندوخته ی جوانان » توسط مجلس تصویب شود. همچنین حسابی تحت عنوان « اندوخته ی جوانان از بدو تولد » افتتاح شود تا بر اساس آن دولت و والدین هر یک به صورت مجزا مبالغی به حساب آنها واریز کنند، تا بر اساس آن مشکل اقتصادی ازدواج جوانان در دراز مدت حل و مرتفع شود.

۴) پیشنهاد می‌شود سقف تسهیلات ازدواج توسط بانک‌ها افزایش داده شود و این تسهیلات در کوتاه‌ترین زمان پرداخت گردند. همچنین افراد براساس شرایط سخت بانک‌ها به راحتی قادر به دریافت وام نیستند، به همین علت برای تسهیل امور در این زمینه (مانند تقلیل دو ضامن به یک ضامن و.....) اقدامات لازم انجام پذیرد.

۵) طرح توسعه‌ی اشتغال روستایی به منظور کاهش بیکاری و ایجاد اشتغال پایدار، برای جوانان روستایی طراحی شود.

۶) افزایش توقعات مختلف جوانان موجب بروز و اهمیت یافتن مشکل پول برای آنان در رابطه با ازدواج می‌شود. به همین دلیل باید با تأکید بر جنبه‌های معنوی ازدواج و پرهیز از تجمل‌گرایی توسط نهادهای اساسی جامعه نظیر رسانه‌های جمعی، نهادهای آموزشی و.... این مشکل را کاهش داد. رسانه‌های جمعی مانند رادیو و تلویزیون، کتب، مجلات و..... باید با پرداختن به تشویق جوانان به ازدواج و کم‌اهمیت جلوه دادن مشکلات مادی در این راه، موجب کاهش تصور اهمیت این مشکل در بین جوانان شوند. این رسانه‌ها باید با معطوف کردن توجه جوانان به مسایل اخلاقی که نقطه‌ی مقابل مسایل مادی است، موجب کاهش احساس نیازمندی ذهنی آنها، مخصوصاً نیازمندی‌های کاذب آنها شده و شدت اثر مشکلات مادی را در جوانان کاهش دهند. همچنین پیشنهاد می‌شود فرهنگ قناعت و ساده‌زیستی در جامعه ترویج داده شود و آثار اجتماعی و فرهنگی ازدواج بر روح و جسم که در اسلام بیان شده، تبلیغ و ترویج شود.

۷) پیشنهاد می‌شود وزارت مسکن با همکاری دیگر دستگاه‌ها به منظور تهیه ی مسکن ارزان قیمت برای جوانان تدابیری اتخاذ کنند. علاوه بر آن وزارت علوم نیز ملزم به تأسیس خوابگاه‌های متأهلان برای دانشجویان متأهل شود.

۸) پیشنهاد می‌شود پسران ازدواج کرده و جویای کار، در اولویت دریافت وام زود بازده قرار گیرند. همچنین وزارت کار و امور اجتماعی به منظور شناسایی و معرفی جوانان متأهل جویای کار با سازمان‌های حمایتی و تخصصی تفاهم‌نامه منعقد کنند و اعتباراتی برای راه اندازی دفاتر کاریابی و مشاوره‌ی شغلی به آنها اختصاص دهند.

۹) یکی دیگر از مشکلات ازدواج جوانان مخالفت خانواده‌های آنان با مهریه‌ی پیشنهاد شده از سوی خانواده‌ی دختر می‌باشد. این یکی از مهم‌ترین مشکل جوانان پسر در رابطه با ازدواج می‌باشد. برای حل این مشکل، توافق عمومی در مورد میزان مهریه‌ی معقول، راه‌گشا خواهد بود. بنابراین باید دولت با تصویب لایحه‌ی سقفی مشخص برای مهریه مشخص نماید، تا مشکل خانواده‌ها و جوانان در این زمینه برطرف شود. زیرا میزان مهریه تا جایی که دارای کارکرد معینی از قبیل تحکیم بنیان خانواده، رعایت و پابندی نسبت به ارزش‌های اجتماعی و ... است، مفید می‌باشد. اما حالت ناهنجار آن زمانی پیش می‌آید که رقابت‌های کاذب و غیر منطقی بوجود آید و ارزش‌های والای انسانی صرفاً با معیارهای اقتصادی و مادی مبادله و معاوضه شود. باید توجه داشت که مقایسه‌ی خود با دیگران موجب بروز احساس محرومیت نسبی می‌شود. خانواده‌ها باید تأکید زیادی بر اهمیت خصوصیات اخلاقی، شخصیتی و خانوادگی طرف مقابل داشته باشند.

۱۰) پیشنهاد می شود حمایت بیشتری در دانشگاه ها از ازدواج های دانشجویی صورت گیرد. و در ۲۱ آذر ماه که مصادف با روز ملی « ازدواج » است جلسات و برنامه هایی برای تشویق جوانان به ازدواج در دانشگاه ها برگزار گردد.

منابع فارسی

- ۱) آرون، ریمون (۱۳۶۴). مراحل اساسی اندیشه در جامعه شناسی. ترجمه ی باقر پرهام. تهران: انتشارات انقلاب اسلامی.
- ۲) بنی جمالی، شکوه السادات؛ نفیسی، غلام رضا و یزدی، سیده منور (۱۳۸۳). ریشه یابی علل از هم پاشیدگی خانواده ها در رابطه با ویژگی های روانی- اجتماعی دختران و پسران قبل از ازدواج. مجله ی علوم تربیتی و روانشناسی دانشگاه شهید چمران اهواز. دوره ی سوم. سال یازدهم. شماره ی ۱ و ۲.
- ۳) بهنام، جمشید و راسخ، شاپور (۱۳۴۸). مقدمه ای بر جامعه شناسی ایران. تهران: انتشارات خوارزمی.
- ۴) حافظی، فائزه و درتاج، محمدعلی (۱۳۷۴). بررسی عوامل مؤثر بر میزان رضایت از زندگی و انتخاب همسر در دانشجویان دختر متأهل دانشگاه ها ی علوم پزشکی و شهید باهنر کرمان. مجموعه مقالات بررسی نگرش های کاربردی در ازدواج دانشجویان.
- ۵) حرازی، محمدعلی؛ حسینی مطلق، سید محمد و صدریان، محمدرضا (۱۳۸۰). بررسی دیدگاه دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد پیرامون عوامل مؤثر بر ازدواج. مجله ی دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی شهید صدوقی یزد. سال نهم. شماره ی اول.
- ۶) خرمی دوست، فاطمه و صفی یاری، رامین (۱۳۸۸). بررسی تغییرات در افزایش جمعیت (هرگز ازدواج نکرده) با تأکید بر جامعه ی روستایی ایران (تحلیل ثانویه ی داده های سرشماری ۱۳۸۵). مجموعه مقالات همایش ملی ازدواج جوانان روستایی. رشت. خرداد. ۱۳۸۸.

- ۷) رضائیان لنگرودی، راحله (۱۳۸۴). مقایسه ی معیارهای ازدواج از دیدگاه دانشجویان و والدین آنان در دانشگاه آزاد اسلامی واحد توپسرکان. تهران: دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم پزشکی تهران. دانشکده ی پرستاری و مامایی. پایان نامه ی کارشناسی ارشد پرستاری.
- ۸) رفیع پور، فرامرز (۱۳۷۲). سنجش گرایش روستاییان نسبت به جهاد سازندگی. تهران: نشر ارغنون.
- ۹) سرایی، حسن (۱۳۷۲). مقدمه ای بر نمونه گیری در تحقیق. تهران: انتشارات مهر.
- ۱۰) شیرانی بیدآبادی، پرویز (۱۳۷۹). مقدمه ای بر اصول پرسشگری و جمع آوری اطلاعات آماری. تهران: مرکز تحقیقات، مطالعات و سنجش برنامه ای صدا سیمای جمهوری اسلامی ایران. چاپ اول.
- ۱۱) صادقی، رسول (۱۳۸۳). مسأله ی ازدواج: مسایل و مشکلات ازدواج از دیدگاه جوانان استان همدان. فرهنگ همدان. فصلنامه ی پژوهشی و فرهنگی اداره ی کل فرهنگ و ارشاد اسلامی همدان. سال دهم. شماره ی ۳۶ و ۳۷. پاییز و زمستان.
- ۱۲) قرآن کریم.
- ۱۳) کرچ، دیوید و کراچفیلد، ریچارداس (۱۳۷۴). فرد در اجتماع. ترجمه ی محمود صناعی. تهران.
- ۱۴) کرلینجر، فرد. ان (۱۳۷۶). مبانی پژوهش در علوم رفتاری. ترجمه ی حسن پاشا شریفی و جعفر نجفی زند. تهران: انتشارات آوای نور.
- ۱۵) گیدنز، آنتونی (۱۳۷۶). جامعه شناسی. ترجمه ی منوچهر صبوری کاشانی. تهران: نشر نی. چاپ سوم.

- ۱۶) مجد الدین، اکبر (۱۳۸۶). بررسی دلایل و آثار افزایش سن ازدواج دختران روستایی. پژوهشنامه ی علوم انسانی. شماره ی ۵۳.
- ۱۷) مهدوی، محمد صادق (۱۳۷۷). بررسی تطبیقی تغییرات ازدواج؛ نگرشی جامعه شناختی به مشکلات ازدواج جوانان شهر تهران. تهران: انتشارات دانشگاه شهید بهشتی. چاپ اول.
- ۱۸) میری، محمد رضا و همکاران (۱۳۷۴). بررسی نگرش و علل کاهش ازدواج در دانشجویان علوم پزشکی بیرجند. مجموعه مقالات بررسی نگرش های کاربردی در ازدواج دانشجویان.
- ۱۹) نجاتی، حسین (۱۳۷۹). روانشناسی زناشویی. تهران: انتشارات بیکران. چاپ چهارم.

منابع لاتین

- 1) Amato, P.R., & Boot, A. (1995). Changes in gender role attitudes and perceived marital quality American Sociological Review.
- 2) Buss, D.M. (1989). Sex differences in human mate preferences: Evolutionary hypotheses tested in 37 cultures .Behavioral and Brain Sciences.
- 3) Buss, D.M., Shackelford, T.K., Kirkpatrick, L. A., & Larsen, R. J. (2001). A half century of mate preferences: The cultural evolution of values. Journal of Marriage.
- 4) Clarkberg, M., Stolzenberg, F. M., & Waite, L.J. (1995). Attitudes, values, and entrance into cohabitational versus marital unions. Social Forces.
- 5) Higgins, L.T., Zheng, M., Liu, Y., & sun, C.H. (2002). Attitudes to marriage and sexual behavior: A survey of gender and culture differences in china and United Kingdom. Sex Roles.
- 6) Landis, JT. (1975). Personal adjustment marriage and family. 6 th edit. New York: karper & Row Publishers.
- 7) Malhotra, A., & Tsui, A. O. (1996). The role of modern norms and ideas. Journal of Marriage and the Family.
- 8) Martin, P.D., Martin, D., & Martin, M. (2001). Adolescent premarital sexual activity, cohabitation, and attitudes toward marriage. Adolescence.

- 9) Martin, P.D., specter, G., Martin, D., & Martin, M. (2003). Expressed attributes of adolescents toward marriage and family life. Adolescence.
- 10) Mullins, L.C., proett, D. Breckett. K & Harissom, D. (2001). Marital adjustment and religiosity.

Abstract

The topic of present research is about investigating scales and rates of attitudes of single students of Hamadan prov universities toward marriage and ingredients that affect on.

The statistical populations of this research were Hamadan prov university single students in 2008. The research methods used were survey and researcher's made questionnaire. Sample method of this research is a simple random method.

Results show that 0.3 % of population had low attitudes, 20.2 % some deal, 75 % high and 4.5 % very high toward marriage. First preferences of students for choosing mate were: having profession and income, age propriety, loyalty, love and amnesty. The most important problems in marriage of youth were: unemployment, lack of loyalty of mate, lack of trust toward mate, settlement problem, expectancy of mates, high dowry, lack of knowing each other.

Also results show that a meaningful relationship exist between variables of age, rate of family income number of family members,

rate of satisfaction from life and sexuality of whom that answers, toward martial attitudes.

Key words: attitude, marriage, student.